

Asia: 1/41/2016

Lausuntopyyntö yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (TATTI) mietinnöstä ja työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi uudeksi tietosuojalaiksi

1 luku. Yleiset säännökset

Yleiset kommentit

Yleisenä kommenttina Viestintävirasto toteaa, että lain soveltamisalaa koskeva 2 § on varsin vaikeaselkoinen. Viestintävirasto pitää toivottavana pyrkimystä muotoilla säännös selkeämmin mikäli mahdollista. Samalla huomiota olisi hyvä kiinnittää myös lainkohdan perustelujen selkeyteen.

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liitteessä 3. Ehdotus hallituksen esitykseksi eduskunnalle EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentäväksi yleiseksi lainsäädännöksi käsitellään esityksen riippuvuutta muista esityksistä. Viestintävirasto huomauttaa, että Euroopan Komissio on antanut ehdotuksen sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin uudelleentarkastelusta 10.1.2017.

Ehdotuksen mukaan sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi 2002/58/EY kumotaan ja jatkossa sähköisen viestinnän tietosuojasta säädetään yleistä tietosuoja-asetusta täydentävällä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella yksityisyyden ja henkilötietojen suojaamisesta sähköisessä viestinnässä. Valmistellulla sähköisen viestinnän tietosuoja-asetuksella on yhteys yleiseen tietosuoja-asetukseen ja sen kansalliseen lainsäädäntötoimenpiteiden tarpeen arvioimiseen ja toimeenpanemiseen erityisesti päätettäessä yleisen tietosuoja-asetuksen valvontaviranomaisesta.

Sähköisen viestinnän tietosuoja-asetuksen osalta Viestintävirasto tukee valtioneuvoston kantaa, että viranomaisvalvontaa koskevat säännökset mahdollistavat valvonnan järjestämisen kussakin jäsenvaltiossa toissijaisuusperiaatteen mukaisesti tarkoituksenmukaisimmalla tavalla ilman kohtuuttomia kustannuksia ja tarpeetonta tehtävien uudelleenjärjestelemistä.

Viestintävirasto pitäisi hyvänä, että jo yleisen tietosuoja-asetuksen kansallista täytäntöönpanoa mietittäessä, selvitetäisiin, minkälaisia vaikutuksia Viestintäviraston ja Tietosuojavaltuutetun toimivallan muutoksilla olisi toteutuessaan.

2 luku. Käsittelyn oikeusperuste eräissä tapauksissa

Yleiset kommentit käsittelyn lainmukaisuutta koskevasta 3 §:stä.

Viestintävirasto kannattaa jo nykyisessä henkilötietolaissa olevaa ehdotettua 3 §:n 1 kohtaa koskien oikeutta käsitellä henkilötietoja silloin kun kyse on henkilön asemasta, tehtävistä ja niiden hoidosta julkisyhteisössä, elinkeinoelämässä ja järjestötoiminnassa asetuksesta ilmenevin reunaehdoin. Viestintäviraston käsityksen mukaan ehdotettu lisäys käsittelyperusteen laimentamisesta koskien "muuta vastaavaa toimintaa" on myös kannatettava sen laajentaessa käsittelyperustetta muihinkin tahoihin.

Viestintävirasto pitää tarkoituksenmukaisena myös ehdotettuja käsittelyn oikeusperusteita koskien henkilötietojen käsittelyä yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Näin turvataan vastaisuudessakin esimerkiksi mahdollisuus käsitellä henkilötietoja viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtäviä varten.

Yleiset kommentit erityisiä henkilötietoryhmiä koskevasta 5 §:stä ja rikostuomioita ja rikkomuksia koskevasta 6 §:stä.

Viestintävirasto pitää tarpeellisena, että henkilötietolain tapaan säädettäisiin jatkossakin oikeudesta käsitellä henkilötietoja, jos käsittely on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi, puolustamiseksi tai ratkaisemiseksi.

Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettavan ikärajan tulisi olla:

15 vuotta

Ikärajaa koskevat perustelut

Tietoyhteiskunnan palvelulla tarkoitetaan tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) mukaan sähköisenä etäpalveluna vastaanottajan henkilökohtaisesta pyynnöstä tavallisesti korvausta vastaan toimitettavaa palvelua. Tavanomainen vastikkeellisuus viittaa lähinnä siihen, että kyseisellä palvelulla yleensä on taloudellista merkitystä ja palvelun toimittaminen liittyy taloudelliseen toimintaan. Palvelun ei sen sijaan tarvitse olla sen vastaanottajalle vastikkeellinen (HE 221/2013 vp ja HE 194/2001 vp). Tietoyhteiskunnan palveluja ovat mm. sovellusten lataaminen internetissä, sosiaalisen median käyttö, videosisältöjen katselu verkossa ja käyttäjän sähköinen tunnistaminen verkkopalveluissa.

Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamista koskevat säännökset on sisällytetty tietoyhteiskuntakaaren 22 lukuun. Säännökset koskevat mm. palveluntarjoajan tiedonantovelvollisuuksia, sopimuksia ja vastuuvapautta tiedonsiirto- ja tallennuspalveluissa sekä tallennettaessa välimuistiin. Tietoyhteiskuntakaari sisältää myös säännökset siitä, milloin ja miten tietoyhteiskunnan palvelun tarjoaja voi käsitellä välitystietoja, kuten IP-osoitetta ja puhelinnumeroa.

Tietoyhteiskuntakaareen sisältyy eräitä säännöksiä, joissa on otettu kantaa siihen, milloin alaikäistä edustaa hänen huoltajansa. Tietoyhteiskuntakaaren 134 §:n mukaan teleyrityksen on käyttäjän sitä pyytäessä annettava laskun yhteyskohtainen erittely, jossa on eritelty viestinnän osapuolten liittymien numerot tai viestintäpalvelun muut tunnistamistiedot täydellisesti. Alle 15-vuotiasta käyttäjää edustaa hänen huoltajansa. Tietoyhteiskuntakaaren 162 §:n mukaan sijaintitietojen

käsittelyyn liittyvää suostumusta, kieltoa ja tiedonsaantioikeutta koskevassa asiassa alle 15-vuotiasta edustaa myös hänen huoltajansa. Lisäksi lapsen edustamisesta säädetään lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa (361/1983).

Viestintäviraston näkemyksen mukaan tietoyhteiskunnan palveluita koskevan alaikäraja voisi olla tietoyhteiskuntakaaren kanssa yhdenmukaisesti 15 vuotta (kuten 134 § ja 162 §). Ehdotettu 15-vuoden ikäraja vastaa rikosoikeudellisen vastuun alaikärajaa ja ikärajaa, jonka jälkeen henkilö itse voi määrätä omalla työllään ansaitsemistaan varoista.

Koska tietoyhteiskunnan palvelut voivat sisältää toisistaan poikkeavia palveluita (esim. pelit ja terveydenhuolto), Viestintävirasto pitää tarkoituksenmukaisena sitä, että yleisen tietosuojasetuksen ikäraja olisi yleinen ikäraja, mutta erityislainsäädännössä voitaisiin tarvittaessa säätää tästä poikkeavista ikärajoista.

Viestintävirasto katsoo, että esimerkiksi vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa (617/2009) saattaa olla tarvetta säätää yleistä ikärajaa alemmasta ikärajasta. Tunnistuspalvelujen tarjoajat muodostavat 1.5.2017 alkaen luottamusverkoston (lain 12a §), joka koostuu tunnistusvälineiden tarjoajista ja tunnistusvälityspalveluista. Tämänhetkisiä vahvoja sähköisiä tunnistusvälineitä Suomessa ovat verkkopankkitunnukset (TUPAS), teleyritysten mobiilivarmenteet ja Väestörekisterikeskuksen kansalais-, organisaatio-, sosiaali- ja terveydenhuollon varmenteet.

Osa tunnistusvälineiden tarjoajista ei myönnä välineitä Viestintäviraston tiedon mukaan tällä hetkellä alle 15-vuotiaille. Tunnistusvälineiden tarjoajat ovat tiedustelleet Viestintävirastolta yleisesti, minkä ikäisille tunnistusvälineitä voitaisiin myöntää. Viestintävirasto on todennut neuvonnassaan, että välineen myöntäjän on ratkaistava asia yleisen sääntelyn (kuten holhouksen) ja oman riskiarvion perusteella. Vahva sähköinen tunnistaminen on sinällään jo tietoyhteiskunnan palvelu. Sitä hyödynnetään asiointipalveluissa, joita myös pidetään tietoyhteiskunnan palveluina. Näin ollen tietosuojasetuksen 8 artikla on myös otettava huomioon, kun arvioidaan tunnistusvälineiden myöntämistä alaikäisille.

Tietoyhteiskunnan palveluita, kuten sovellusten lataamista, tarjottaneen jatkossakin alaikäisillä tyypillisesti ilman vahvaa sähköistä tunnistamista. Jos tarvitaan vahvaa sähköistä tunnistamista, on todennäköistä, että sähköiseen asiointiin rakenteilla oleva asiointivaltuuspalvelu (eli ns. ROVA) voisi tulla kysymykseen.

Väestörekisterikeskuksen tarjoama ROVA ratkaisee niin alaikäisten kuin muuten vajaavaltaisten sähköiseen tunnistamiseen siten, että tunnistetaan edustaja ja edustajan valtuutus tarkistetaan. Käytännössä ROVA toimii siis siten, että huoltajan tulee tehdä tunnistautuminen alaikäisen puolesta. Myös yksityisillä asiointipalveluilla on oikeus käyttää asiointivaltuuspalvelua.

ROVA ei sen sijaan sisällä Viestintäviraston tiedon mukaan ainakaan tällä hetkellä toiminnallisuutta, jolla saataisiin tieto siitä, kuka on alaikäisen käyttäjän huoltaja. Näin ollen tällä hetkellä ei ole mahdollista toteuttaa käyttötapausta, jossa alaikäinen käyttäisi tietoyhteiskunnan palvelua hyödyntäen vahvaa sähköistä tunnistamista ja palvelu löytäisi suostumuksen pyytämistä varten suoraan tiedon alaikäisen huoltajasta. Teknisen toiminnallisuuden toteuttaminen edellä mainittua käyttötapausta varten luottamusverkostossa vaatii aikaa ja voi olla teknisesti haastavaa. Haastavaksi muodostuu se, miten saadaan tieto alaikäisen käyttäjän edustajasta, kun alaikäinen henkilö tunnistautuu asiointipalveluun. Tämä problematiikka tulisi huomioida asian jatkovalmistelussa.

3 luku. Valvontaviranomainen

Yleiset kommentit suullista käsittelyä seuraamuslautakunnassa koskevasta 16 §:stä

-

Muut yleiset kommentit valvontaviranomaista koskevasta 3 luvusta.

-

4 luku. Oikeusturva ja seuraamukset

Yleiset kommentit käsittelyn viivästymistä koskevasta 23 §:stä.

-

Tulisiko yleisen tietosuoja-asetuksen 83 artiklan mukaisia hallinnollisia sakkoja voida kohdistaa myös viranomaisiin ja julkishallinnon elimiin?

-

Perustelut

-

Mikäli vastaus hallinnollisten sakkojen kohdistamista viranomaisiin koskevaan kysymykseen on ei, pyydetään esittämään näkemys vaihtoehtoisesta seuraamusjärjestelmästä.

-

Muut yleiset kommentit oikeusturvaa ja seuraamuksia koskevasta 4 luvusta.

-

5 luku. Tietojenkäsittelyn erityistilanteet

Yleiset kommentit henkilötietojen käsittelyä journalistisia, akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten koskevasta 27 §:stä.

Viestintävirasto pitää hyvänä, että mietinnössä on painotettu tietoturvavelvoitteiden tärkeyttä, eikä niitä koskevista rekisterinpitäjän velvoitteista haluta lähtökohtaisesti säätää poikkeuksia.

On erityisen tärkeää, että tietoturvavelvoitteista ei haluta säätää poikkeuksia, koska rekisteröityjen henkilötietojen suoja koskevista oikeuksista poikettaisiin muutoin laajasti. Viestintävirasto kannattaa, että poikkeamisten vastapainona vaaditaan tietojen tehokasta suojaamista ja tietoturvasta huolehtimista.

Yleiset kommentit tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia sekä tilastollisia tarkoituksia varten tapahtuvaa käsittelyä koskevista poikkeuksista ja suojaustoimista

-

Muut yleiset kommentit tietojenkäsittelyn erityistilanteita koskevasta 5 luvusta.

-

Laki rikoslain 38 luvun 9 §:n ja 10 §:n 3 momentin muuttamisesta

Yleiset kommentit tietosuojarikosta koskevasta 9 §:stä.

-

Muut mahdolliset kommentit

Muita huomioita työryhmän mietinnöstä ja ehdotuksesta hallituksen esitykseksi

Yleisesti ottaen Viestintävirasto toteaa, että TATTI- työryhmän työ on ollut haasteellinen. Viestintävirasto toivoo, että jatkotyössä kiinnitettäisiin huomioita lainsäädännön sisällön ja tekstin selkeyteen sekä lainsäädäntökehityksen ymmärrettävyyteen esimerkiksi kirjoittamalla joitakin pykäläviittauksia mahdollisuuksien mukaan auki.

Viestintävirasto myös pitää tärkeänä sektorikohtaista jatkotyötä, jossa kartoitetaan kansallisen erityislainsäädännön tarve varmistuen lainmukainen henkilötietojen käsittelyn oikeusperusta tai tietojen käsittelytapa.

Sunila-Putilin Kirsi
Viestintävirasto